

4. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI I ZADANIA EKOLOGICZNE

W rozdziałach 2 i 3 przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie powiatu pińczowskiego. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska i towarzyszące im zagrożenia. Konieczne jest ustalenie głównych zasad polityki ekologicznej powiatu w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Poniżej wyznaczono cele ekologiczne, po osiągnięciu, których powinna nastąpić poprawa konkretnego elementu środowiska lub w uzasadnionych przypadkach powinien zostać utrzymany obecny zadowalający jego stan. Wyznaczono kierunki służące do osiągnięcia poszczególnych celów ekologicznych oraz konkretne zadania ekologiczne prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter powinny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu.

Cele i zadania ekologiczne zostały zestawione w formie tabelarycznej wraz z harmonogramem realizacji oraz jednostką realizującą wyznaczone zadania. Wszystkie wyznaczone cele oraz kierunki działań i zadania stanowią podstawę realizacji polityki ekologicznej powiatu.

Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2015 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2010.

4.1. Cele polityki ekologicznej powiatu

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego” został sporządzony na lata 2008 – 2011 i stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego przez Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach w roku 2003.

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska w latach 2004 - 2007 oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Pińczowskiego przyjęto w aktualizacji **kontynuację podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:**

Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu pińczowskiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” oraz celem podstawowym w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2015”.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym.

Główne zasady polityki ekologicznej powiatu pińczowskiego to:

1. Zasada likwidacji aktualnych problemów. W dziedzinie ochrony środowiska są to:
 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych I poziomu wodonośnego (zanieczyszczenia rolnicze obszarowe, ścieki komunalne i przemysłowe);
 - gospodarka odpadami (komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi);
 - emisje zanieczyszczeń ze środków transportu i kotłowni lokalnych lub pieców indywidualnych opalanych węglem (tzw. „niska emisja”);
 - emisje zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych;
 - tereny zdegradowane;
 - nadmierny hałas w centrach miejscowości, przy obiektach przemysłowych, ciągach komunikacyjnych;
 - ubożenie zasobów surowców mineralnych.
2. Zasada prewencji czyli zapobiegania przyszłym problemom. Zasada ta dotyczy rozwoju dziedzin gospodarki, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko. Dla skutecznego przeciwdziałania potencjalnym problemom niezbędne jest wskazanie terenów, sektorów dziedzin sprzyjających rozwojowi problemów środowiskowych. Działania prewencyjne powinny być podejmowane na etapie powstawania zanieczyszczeń, podczas ich emisji oraz w miejscu ich odbioru.
3. Zasada spójności. Zasada ta dotyczy zintegrowanej polityki rozpatrywania problemów rozwojowych z problemami ochrony środowiska.
4. Zasada oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasada ta zaleca prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie oszczędnego korzystania z nieodnawialnych zasobów oraz propagowanie oszczędnego korzystania z zasobów odnawialnych.
5. Zasada odpowiedzialności grup zadaniowych. Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno być realizowane przy udziale wszystkich grup zadaniowych uczestniczących w programie, dla programu powiatowego są to: powiat, gminy, jednostki związane z przemysłem, jednostki związane z rolnictwem, organizacje pozarządowe i inne.
6. Zasada regionalizmu. Zasada ta oznacza, że każdy region ma prawo do własnej polityki społeczno-gospodarczej i ekologicznej.

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki ekologicznej powiatu pińczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinien być osiągnięty poprzez realizację celów i zadań prowadzących do osiągnięcia poprawy stanu obecnego dla poszczególnych elementów środowiska:

- poprawa jakości powietrza atmosferycznego,

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalne korzystanie z zasobów glebowych,
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych
- ochrona obszarów i obiektów przyrodniczych,
- zwiększenie lesistości powiatu,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu i promieniowania elektromagnetycznego dla mieszkańców i środowiska,
- prawidłowa gospodarka odpadami,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

4.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

Zgodnie z przepisami prawa, ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych poziomów lub zmniejszanie, jeżeli poziomy te nie są dotrzymane. Obowiązkiem Ministra Środowiska jest ustalenie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz warunków, w jakich ustala się poziomy tych substancji. Oceny ochrony jakości powietrza dokonuje się w strefach, które stanowią miasta i aglomeracje o liczbie ludności większej niż 250 tys. oraz obszary powiatów nie wchodzących w skład aglomeracji.

Na podstawie pomiarów wskazuje się strefy, gdzie następuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów poszczególnych substancji. Klasyfikacji stref dokonuje się ze względu na kryterium zdrowia ludzi oraz ochrony roślin. Dla stref, w których nastąpią naruszenia, Marszałek w porozumieniu ze Starostą określa program ochrony powietrza, mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych.

Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono **cel ekologiczny**:

Zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ograniczenie emisji w sektorze komunalnym i przemysłowym,

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony powietrza:

1. Niska emisja

Decydujący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w powiecie ma niska emisja. Jej źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości w lokalnych kotłowniach i w indywidualnych gospodarstwach domowych (paleniskach domowych) oraz wzrastające natężenie komunikacyjne.

2. Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów

Na jakość powietrza w powiecie mają również znaczący wpływ ponadregionalne zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich województw.

Zadania ekologiczne:

- Identyfikacja występowania i możliwości wykorzystania źródeł energii odnawialnej (m.in. energia słoneczna, zasoby wód podziemnych, ciepło gruntu, biogaz).
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez zastosowanie paliw alternatywnych (wierzba, malwa, rzepak, słoma), kolektorów słonecznych, pomp ciepła lub kotłów gazowych nowej generacji.
- Termomodernizacja budynków stanowiących mienie powiatu lub gmin.
- Wymiana przez mieszkańców ogrzewania węglowego na bardziej ekologiczne i wykonywanie inwestycji termomodernizacyjnych.
- Dalsza gazyfikacja gminy Pińczów
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza z procesów przemysłowych.
- Wprowadzenie i eksploatacja prawidłowego systemu odgazowania na składowisku odpadów komunalnych.
- Rozbudowa i przebudowa sieci gazowniczej w poszczególnych gminach powiatu.
- Prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).
- Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miasta (budowa obejść drogowych, obwodnic), przebudowa dróg o małej przepustowości.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej.
- Rozbudowa transportu publicznego na terenie powiatu oraz zachęcanie mieszkańców do korzystania z tego rodzaju transportu.
- Opracowanie Programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez poszczególne gminy
- Usuwanie i unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest.

W zakresie ochrony powietrza do kompetencji Starosty Powiatu należy przede wszystkim wydawanie pozwoleń w drodze decyzji na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza oraz przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia.

Wszystkie większe podmioty gospodarcze emitujące zanieczyszczenia do powietrza powinny opracować i wdrażać programy zmierzające do ograniczenia emisji. Będą one obejmować wprowadzanie nowych, „czystych technologii”, modernizację procesów technologicznych oraz instalowanie urządzeń redukujących ilość emitowanych zanieczyszczeń. Szeroko powinna być także stosowana zasada stosowania najlepszych, dostępnych technik — BAT.

W zakładach przemysłowych i usługowych powinny coraz częściej być wprowadzane systemy zarządzania (ISO, EMAS i in.), dające korzyści nie tylko w zakresie ochrony środowiska, ale również ekonomiczne. Ich wprowadzenie pozwoli na ograniczenie kosztów produkcji m.in. poprzez oszczędne korzystanie z surowców, zmniejszenie zużycia energii i wody, minimalizację ilości powstających odpadów i podniesienie efektywności produkcji.

Drugim ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest tzw. „niska emisja”. Lokalne kotłownie, często o niskiej sprawności, pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece używane w indywidualnych gospodarstwach domowych nie posiadają z reguły żadnych urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza. Używany w nich węgiel jest przeważnie niskiej jakości. Ponadto często spala się w nich różne odpady, co powoduje emisję specyficznych zanieczyszczeń np. dioksyn. Z tego powodu ważna jest likwidacji i modernizacji starych, niskosprawnych kotłowni oraz wymiana wyeksploatowanych kotłów na nowoczesne, wysokosprawne i posiadające atesty. Węgiel powinien być zastępowany innymi, ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz ziemny, olej opałowy i in.). W powiecie pińczowskim planowana jest rozbudowa gazociągów.

Należy również promować działania zmniejszające straty ciepłe w budynkach (izolacja cieplna). Termoizolacja prowadzona zarówno w skali indywidualnego odbiorcy, jak i zakładów przemysłowych może znacznie zredukować zużycie energii, co automatycznie ograniczy emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi istotne zagrożenie na obszarach miast i na terenach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów. Jej zmniejszenie nastąpi dzięki egzekwowaniu norm emisji spalin, niedopuszczaniu do ruchu pojazdów w złym stanie technicznym oraz nieposiadających katalizatorów. Konieczna jest także rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. Duże znaczenie będzie miało podniesienie standardu dróg i poprawa ich stanu technicznego.

Ograniczenie ruchu samochodowego w miastach może nastąpić poprzez: realizację odpowiedniej polityki parkingowej, stworzenie sieci ścieżek rowerowych, budowę obwodnic wyprowadzających ruch tranzytowy z centrum (budowa po roku 2010 obwodnicy dla Działoszyce) oraz przełożenia dróg (przełożenie w Pińczowie trasy na nowy przebieg w ciągu drogi wojewódzkiej nr 766). W obliczu szybkiego rozwoju motoryzacji konieczna jest także rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. Duże znaczenie będzie miało podniesienie standardu dróg i poprawa ich stanu technicznego.

Jednym ze sposobów znacznego ograniczenia niskiej emisji jest wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Alternatywą dla spalania paliw tradycyjnych jest wykorzystanie: energii biomasy, energii geotermalnej, energii wód płynących, ciepła gruntu, energii wiatru i słońca.

Jednym z istotnych czynników wpływających na jakość powietrza atmosferycznego będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w tym zakresie. Szczególną rolę powinny tu odegrać szkoły, środki masowego przekazu i pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów.

Jednym z zagrożeń jakości powietrza są włókna azbestowe uwalniane z korodujących wyrobów azbestowych używanych jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne. Zaplanowanie działań związanych z bezpiecznym usuwaniem tych wyrobów jest realizowane w ramach programów usuwania wyrobów azbestowych, które stanowią jeden z elementów planów gospodarki odpadami na szczeblu gminnym.

4.3. Ochrona zasobów wodnych

Podstawą ochrony wód jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ochrona wód polega na zapewnieniu jak najlepszej ich jakości, w tym utrzymywaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Szczególną uwagę zwraca się na ochronę wód podziemnych, polegającą na zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczeniem poprzez ograniczanie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywaniu równowagi zasobów tych wód.

Szczegółowe zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych określa ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku. Ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniającą zasadę wspólnych interesów i powinna być realizowana przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Odpowiedzialność za wydawanie oraz weryfikację pozwoleń wodnoprawnych m.in. na szczególne korzystanie z wód, wykonanie urządzeń wodnych i regulację wód należy do Starosty, jako organu ochrony środowiska. Starosta sprawuje ponadto kontrolę i nadzór nad działalnością spółek wodnych i związków wałowych.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono **cel ekologiczny**:

***Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód głównych rzek i zbiorników wodnych;
Skuteczna ochrona dobrego stanu jakościowego wód podziemnych;
Przejsście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym;***

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Zarządzanie zasobami wodnymi,

- Ochrona jakości zasobów wodnych,
- Ochrona przeciwpowodziowa.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie gospodarki wodnej:

1. Zły stan jakościowy wód powierzchniowych

Generalnie stwierdza się, że rzeki powiatu pińczowskiego prowadzą wody niskiej jakości, która związana jest głównie z niewystarczającym stopniem skanalizowania gmin.

2. Silna dysproporcja pomiędzy siecią kanalizacyjną a wodociągową, brak wystarczającej kanalizacji deszczowej. Brak kanalizacji w sąsiedztwie głównych rzek stwarza barierę środowiskową i obniża atrakcyjność inwestycyjną powiatu (na 100 km wodociągów przypada ok. 23,6 km sieci kanalizacyjnej).

3. Niedostosowanie oczyszczalni do norm europejskich

Oczyszczalnie bazują na przestarzałych technologiach i nie oczyszczają dostatecznie odprowadzanych ścieków, częsty jest brak możliwości dociążenia istniejących oczyszczalni.

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganymi przepisami.

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest zadaniem priorytetowych do realizacji przez Gminy Powiatu Pińczowskiego.

Zadania ekologiczne:

- Opracowanie niezbędnej dokumentacji warunkującej pozyskanie środków pomocowych UE dla zadań planowanych do realizacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- Budowa i rozbudowa sieci kanalizacji ściekowej i deszczowej na obszarach o zwartej zabudowie;
- Budowa oczyszczalni indywidualnych na terenach o rozproszonej zabudowie;
- Egzekwowanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu na obszarach zasilania ujęć wody do picia, zasilanie zbiornika wód podziemnych oraz ujęć wód mineralnych;
- Ograniczanie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól;
- Efektywna ochrona przed powodzią (odbudowa i budowa nowych odcinków wałów przeciwpowodziowych chroniących obszary obecnie zainwestowane, przeciwdziałanie wkraczaniu zabudowy na tereny zalewowe);
- Wyznaczenie obszarów zalewowych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i respektowanie ustaleń planu przy lokalizacji nowych inwestycji;
- Przebudowa i budowa zbiorników małej retencji.

- Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa dla wszystkich gmin powiatu będących podstawą do podejmowania dalszych przedsięwzięć w tym zakresie.
- Wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe na terenie powiatu.
- Rozbudowa sieci wodociągowej na obszarze powiatu w poszczególnych gminach (szczególnie na terenach wiejskich).
- Sukcesywna wymiana i odnowa wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej.
- Objęcie faktyczną ochroną prawną na drodze rozporządzenia obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.
- Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych oraz w zakresie wprowadzenia zamkniętego obiegu wody w przemyśle;
- Optymalizacja wykorzystania (poprzez dociążenie) oraz modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa.
- Wprowadzenie ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz prowadzenie kontroli prawidłowości i częstotliwości usuwania ścieków z terenów nie objętych kanalizacją.
- Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.
- Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”.

Największy problem ekologiczny w powiecie stwarza wysoki poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz duży niedobór kanalizacji w powiecie. Jego rozwiązanie determinowane jest podjęciem kompleksowych działań we wszystkich dziedzinach związanych z gospodarką wodną.

Przepisy ustawy „Prawo wodne” wprowadzają zintegrowany system zarządzania zasobami wodnymi, obejmujący zarówno wody podziemne, jak i powierzchniowe. Gospodarowanie wodami powinno uwzględniać zasadę wspólnych interesów i należy je realizować drogą współpracy administracji publicznej, zainteresowanych użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści i usprawnić ochronę wód. Działania w zakresie gospodarki wodnej w powiecie koncentrować się będą na: rozbudowie infrastruktury wodno-ściekowej oraz budowie nowych zbiorników wodnych.

Ważnym elementem będzie wymóg opracowywania dla każdego przedsięwzięcia: studium wykonalności, raportu oddziaływania na środowisko oraz projektu technicznego wraz z wymaganymi decyzjami.

Tabela 4. 1. Wykaz projektowanych zbiorników małej retencji w powiecie pińczowskim – zbiorniki ujęte w programie małej retencji.

Lp. Nr obiektu	Nazwa obiektu	Gmina	Ciek zasilający	Pow. zlewni	Objętość użyteczna [tys. m ³]	Pow. zalewu [ha]	Funkcje użytkowe	Szacunkowe koszty wykonania [tys. zł]	Beneficjent
41 V/2/67	Stawiany	Gm. Kije	Rów	3,04	740,0	37,0	Retencyjno - rekreacyjny	10 000,0	UG Kije
42 V/2/68	Odbudowa zb. Kije	Gm. Kije	Rów		10,0	1,0	Pozarowy	50,0	UG Kije
43 V/2/69	Odbudowa zb. Samostrzałó w	Gm. Kije	Rów		10,0	1,0	Pozarowy	50,0	UG Kije
46 V/2/73	Obudowa zb. Pińczów	Gm. Pińczów	Nida		150,0	10,00	rekreacyjny	3 500,0	UM Pińczów
47 V/2/74	Starorzeczka Nidy	Gm. Pińczów	Nida		20,0	2,00	Retencyjno - rekreacyjny	2 500,0	UM Pińczów
48 V/2/75	Gacki Leszcze	Gm. Pińczów	Rów		360,0	12,00	Retencyjno - rekreacyjny	4 000,0	UM Pińczów
49 V/2/76	Złota	Gm. Złota	Rów		91,0	5,85	Retencyjno - rekreacyjny	5 191,0	UG Złota
50 V/2/77	Odbudowa zb. Chroberz	Gm. Złota	Rów	4,80	7,5	0,50	rekreacyjny	1 500,0	UG Złota
2. V/3/2	Siwerczyna Stępcice	Działoszyce	Sancygnówka	24,0	300,0	15,0	Retencyjno rekreacyjny	3 500,0	UMiG Działoszyce

Ochrona wód powierzchniowych wiąże się głównie z wprowadzeniem zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej. Zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa za najważniejsze przyjmuje się:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych do stanu wynikającego z planowanego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z funkcjami ekologicznymi tych wód;
- budowę zbiorników o funkcjach retencyjnych;
- zahamowanie wzrostu i znaczące ograniczenie zrzutów ścieków komunalnych z obszarów wiejskich.

Konieczne jest respektowanie Dyrektywy 91/271/EWG, dotyczącej obowiązku wyposażenia do 2015 r. wszystkich aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 rlm., a do 2010 r. aglomeracji pow. 15 tys. rlm. w system kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalnią ścieków. W miejscach, gdzie budowa kanalizacji nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub spowodowała nadmierne koszty (np. przy rozproszonej zabudowie), Dyrektywa ta dopuszcza zastosowanie indywidualnych rozwiązań, pod warunkiem, że pozwolą one na osiągnięcie tego samego poziomu ochrony wód.

Wprowadzanie zintegrowanych systemów gospodarki wodnej polegać będzie na rozbudowie systemów kanalizacji i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków, z uwzględnieniem aspektów zlewniowych. Na obszarach, gdzie występuje rozproszona zabudowa działania te będą ukierunkowane na skanalizowanie i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni indywidualnych.

Realizacja zadań z zakresu budowy lub rozbudowy sieci kanalizacyjnej przekracza możliwości finansowe gmin. Istotne jest, aby przedsięwzięcie to mogło liczyć w pierwszej kolejności na wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych UE. Warunkiem uzyskania dofinansowania będzie przygotowanie przez samorządy lokalne następującej dokumentacji:

- studium wykonalności projektu,
- oceny oddziaływania na środowisko,
- projektu budowlanego,
- decyzji administracyjnych związanych z procesem budowlanym (ogólnych warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwolenia na budowę itp.).

Uporządkowanie gospodarki ściekowej przyczyni się nie tylko do poprawy jakości wód powierzchniowych, ale także zapobiegnie zanieczyszczeniu wód podziemnych. Jest to niezmiernie ważne w przypadku powiatu pińczowskiego ze względu na powszechne wykorzystywanie wód podziemnych do celów zaopatrzenia ludności.

Ochrona wód podziemnych — wody podziemne na obszarze powiatu generalnie są wykorzystywane do celów pitnych i na potrzeby gospodarcze i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do wykorzystania.

Ochrona jakości tych wód ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. W tej sytuacji konieczne jest respektowanie w planowaniu przestrzennym oraz w działaniach realizacyjnych wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływań na środowisko wodne projektowanej zabudowy.

Znajdujący się w granicach powiatu zbiornik GZWP nr 409 — Niecka Miechowska SE chroniony jest poprzez wyznaczenie obszarów ochronnych: „A”, „B” i „C”. Na tych obszarach obowiązuje ochrona czynna i bierna oparta o system zakazów, nakazów i ograniczeń obejmujący:

„A” — obszary aglomeracji miejskich, w tym tereny przemysłowe

- zakaz lokalizowania inwestycji bez koniecznych zabezpieczeń przed negatywnym wpływem na wody podziemne, a w szczególności inwestycji, które mogą zanieczyścić wody podziemne, ze względu na wytwarzane ścieki, emitowane płyny i gazy oraz składowanie odpadów;
- stosowanie technologii nie pogarszających stanu środowiska wodno-gruntowego;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na danym obszarze;
- dokonanie oceny wpływu ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na wody podziemne takich elementów jak:

lokalizacja składowisk odpadów komunalnych, składowisk przemysłowych, terenów przemysłowych, terenów przeznaczonych pod zabudowę miejską;

- ograniczenie emisji pyłowych i gazowych, stosowanie paliw odpowiedniej jakości.

„B” — obszary upraw rolnych, w tym tereny zabudowy wiejskiej

- zakaz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska, a w szczególności składowisk odpadów i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzenie rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska, przeładunku i dystrybucji ropopochodnych;
- kontrola w przypadku intensywnej produkcji rolnej;
- ograniczenie bezściółkowej hodowli zwierząt;
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- stosowanie środków ochrony roślin o okresie połowicznego rozpadu w glebie zdecydowanie krótszym niż 6 miesięcy;
- likwidacja punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych.

„C” — obszary leśne

- zachowanie dotychczasowego stanu zagospodarowania;
- zakaz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska;
- konieczność oceny oddziaływania na wody podziemne środków stosowanych przy nawożeniu lasów;
- konieczność kontroli działania środków ochrony roślin na wody podziemne stosowanie środków, dla których okres połowicznego rozpadu w glebie jest zdecydowanie krótszy niż 6 miesięcy.

Ochrona wód podziemnych na obszarze powiatu będzie również realizowana poprzez ochronę ujęć wód podziemnych i wprowadzanie stref ochrony pośredniej (obecnie większość ujęć zlokalizowanych na obszarze powiatu posiada strefy ochrony bezpośredniej).

Ważnym elementem tej ochrony będzie także zapewnienie aktualnej informacji o jakości tych wód. Zadanie to będzie realizowane poprzez regionalny i lokalny monitoring tych wód, który winien zapewnić stałą obserwację dynamiki zmian jakościowych oraz wspomagać działania zmierzające do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych.

Ochrona przed powodzią koncentrować się będzie na przeciwdziałaniu lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych zalaniem. W tym celu wykorzystane powinny być instrumenty opiniowania i

uzgadniania planów przestrzennych (respektowanie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczanie istniejącej zabudowy).

Dla obszarów nieobwałowanych, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (zgodnie z ustawą Prawo wodne) Dyrektor właściwego RZGW sporządzi studium określające m.in.: granice obszarów bezpośredniego zagrożenia uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływów wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami oraz depresyjne i bezodpływowe.

4.4.Ochrona powierzchni ziemi i jakości gleb

Główne zasady oraz cele ochrony powierzchni ziemi określają przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r Prawo ochrony środowiska. Istota działań ochronnych polega na zapobieganiu i przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom powierzchni ziemi, a w razie jej uszkodzenia lub zniszczenia – na przywróceniu do stanu właściwego. Zasadniczą jednak i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest ustawa z 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Celem jej jest zachowanie jak największego obszaru gruntów, poprawa ich wartości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter wprowadzie gospodarczy, jednakże łączy się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należycie zagospodarowane są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość.

Zanieczyszczenia chemiczne gleb w szczególności metalami ciężkimi na terenie powiatu pińczowskiego wynikają głównie z działalności przemysłu i ruchu komunikacyjnego. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin. Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości.

Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi określono *cel ekologiczny*:

Wzmożona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych i krajobrazowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Kierunki działań ekologicznych skierowane na:

- Gleby użytkowane rolniczo;
- Obszary zdegradowane.

Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb:

1. **Wysokie zakwaszenie** ponad połowy gleb,
2. Znaczny areal gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
3. Niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb,

Biorąc pod uwagę klasyfikację bonitacyjną gleb na terenie powiatu pińczowskiego, należy dążyć do racjonalnego wykorzystania tych gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony.

Zadania ekologiczne:

- Wskazanie obszarów, na których zostaną określone potrzeby wapnowania i nawożenia gleb, walki z erozją i sposobu zagospodarowania terenu.
- Zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin.
- Dostosowanie do naturalnego biologicznego potencjału gleb kierunków i intensywności produkcji;
- Podnoszenie jakości i struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu;
- Ochrona i wprowadzenie zadrzewień, zakrzewień oraz upraw spełniających rolę przeciwoerozyjną, zapobiegając pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałając zakwaszaniu.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej upowszechniającej zasady dobrej praktyki rolniczej.
- Wspieranie działań mających na celu poprawę wartości użytkowej gruntów oraz zapobiegania obniżania ich produktywności.
- Przywracanie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym ich wartości użytkowych lub przyrodniczych.
- Bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk”,

Najpilniejsze działania, które były realizowane do roku 2006 a które należy kontynuować w latach 2008 – 2015 to:

- Upowszechnienie zasad ochrony i podniesienia walorów ekologicznych gleb określonych w „Kodeksie dobrej praktyki rolniczej”, ze szczególnym zwróceniem uwagi na przeciwdziałanie erozji gleb drogą masowej edukacji, szkoleń specjalistycznych oraz zapewnienia dostępności materiałów i publikacji fachowych;
- Objęcie „Krajowym programem rolno-środowiskowym” Strefy Nidziańskiej, obejmującej tereny Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego;
- Sukcesywne zwiększanie liczby gospodarstw ekologicznych, wprowadzających metody produkcji przyjazne środowisku oraz posiadających wymagany przepisami certyfikat;
- Stworzenie sprawnego systemu realizacji lokalnego monitoringu gleb oraz szybkiego podejmowania działań rekultywacyjnych w dostosowaniu do specyfiki powiatu;
- Przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej gleb na terenach szczególnie zagrożonych;

- Systematyczne egzekwowanie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia tych gruntów z produkcji, szczególnie w odniesieniu do zagospodarowania wierzchniej warstwy gleby;
- Proekologiczne zagospodarowanie gruntów odlogujących i źle rolniczo wykorzystanych;
- Modernizacja obiektów i urządzeń melioracyjnych z jednoczesną ich weryfikacją na terenach ekstensywnego rozwoju rolnictwa.

Biorąc pod uwagę fakt, że najważniejszym obszarem działań (nie licząc terenów objętych prawną ochroną przyrody) będzie nidziańska strefa priorytetowa KPR oraz położone w jej obrębie tereny przewidziane do realizacji różnych projektów proekologicznych (renaturalizacja doliny rzeki Nidy, zagospodarowanie obszaru funkcjonalnego powiększonego zbiornika w Pińczowie, projekty infrastrukturalne samorządów lokalnych) wskazane byłoby opracowanie „Studium zrównoważonego rozwoju doliny Nidy”, ułatwiającego koordynację tych działań i ubieganie się o dodatkowe wsparcie z funduszy strukturalnych (celem wzmocnienia efektu synergii). Nie przewiduje się natomiast sporządzania odrębnego programu rekultywacji gleb.

W realizacji zadań ochrony środowiska, z których część posiada charakter bezinwestycyjny lub wiąże się z działalnością statutową niektórych jednostek, uczestniczyć będą (oprócz służb Starosty): Rejonowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Pińczowie, Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (Rejonowy Oddział w Jędrzejowie), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach, dyrektorzy szkół i placówek oświatowych.

4.5. Ochrona zasobów surowców mineralnych

Działalność górnicza na terenie powiatu pińczowskiego jest prowadzona w złożach: gipsu — Borków-Chwałowice i Leszcze, piasku — Tur, Pawłowice III i Szczypiec oraz wapieni eksploatowanych w złożu Pińczów. Większość działających zakładów górniczych posiada projekty rekultywacji terenów górniczych, z tym że realizowane są tylko te, które zakładają sukcesywną rekultywację, przebiegającą równocześnie z wydobywaniem. W ten sposób prowadzona jest rekultywacja złoża Borków-Chwałowice. Podobne działania są podejmowane w złożu wapienia Pińczów. Eksploatowane złoża piasku, nie są rekultywowane. Ze względu na niewielką powierzchnię, nie można prowadzić sukcesywnej rekultywacji przy równoczesnym wydobywaniu. Realizacja projektu nastąpi dopiero po zakończeniu eksploatacji surowca. Dla złoża gipsu Leszcze wyznaczono kierunek rekultywacji wodno-leśny-zadrzewieniowy i ma miejsce sukcesywna rekultywacja złoża. Jest to stosunkowo niedawno otwarte złożo, odpady eksploatacyjne, do czasu wykorzystania ich do rekultywacji są zwałowane na składowisku wewnętrznym. Poprzednio wykorzystywane przez zakład Nida Gips złożo Gacki-Krzyżanowice, zostało zrehabilitowane. Powstało tam kąpielisko, z pozostawioną ścianą wychodni gipsowych. Obiekt służy celom rekreacyjnym i dydaktycznym.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów naturalnych określono **cel ekologiczny:**
Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji;
Poprawa stanu środowiska zmienionego w wyniku działalności górniczej;
Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych.

Główne zagrożenia i problemy w tej dziedzinie:

1. Konieczność sukcesywnej rekultywacji obszarów wydobywania oraz rekultywacji terenów po już zakończonej eksploatacji surowców (zadanie dla inwestorów).

Zadania ekologiczne:

- Niepodejmowanie wydobywania, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca (na bazie surowców odnawialnych lub odpadów);
- Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, zwłaszcza na dużych obszarach przekształceń górniczych;
- Wszeczhonne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej, towarzyszącej oraz surowców z hałd i składowisk górniczych);
- Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych;
- Stałe monitorowanie wpływu eksploatacji kopalin na środowisko oraz stanu wykorzystania zasobów surowców;
- Nielokalizowanie na obszarach udokumentowanych złóż inwestycji niezwiązanych z działalnością górniczą (uwzględnienie tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego);
- Otwartość terenów złóż dla potencjalnych inwestorów, obejmująca przygotowanie planistyczne terenów, wyłączenie ich z użytkowania rolniczego, a także dostępność pod względem własnościowym,
- Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż kopalin;
- Unikanie eksploatacji poniżej zwierciadła wód gruntowych;
- Likwidacja nielegalnego wydobywania kopalin na potrzeby lokalne;
- Wykorzystanie terenów poeksploatacyjnych dla rozwoju turystyki i kolekcjonerstwa minerałów, skał i okazów paleontologicznych;
- Wprowadzenie zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny wydobywania;

- Stosowanie w zakładach wydobywczych i przeróbczych urządzeń ochrony środowiska i sukcesywnej ich modernizacji (szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i przed hałasem);
- Egzekwowanie wymogu sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych złóż kopalin.

Strategia działań w zakresie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych na obszarze powiatu pińczowskiego

Tabela 3.12 Obszary przewidziane do rekultywacji

	Nazwa władającego terenem	Powierzchnia do rekultywacji [ha]	Kierunki rekultywacji	Termin zakończenia rekultywacji
1	Nowa Dolina Nidy Złoże Leszcze	40,92	wodno-leśny- zadrzewieniowy	2030 r.
2	Rigips Polska Stawiany Złoże Borków-Chwałowice	40,05	wodno- zadrzewieniowo- ekologiczny	2050 r.
3	Beata, Artur Kocielek	1,33	leśny	2019 r.
4	Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego Złoże Pińczów	12,40	leśny	brak danych

Ad. 1 Nowa Dolina Nidy - Złoże Leszcze – realizacja projektu sukcesywnej rekultywacji złoża gipsu

Ad. 2. Złoże Borków-Chwałowice — realizacja projektu sukcesywnej rekultywacji złoża gipsu. Aktualnie prowadzona jest rekultywacja złoża. Do 2008 r. realizowany jest I etap, zakładający kierunek rolny i leśny na 15 ha. II etap o rolnym kierunku ma się zakończyć w 2025 r. III etap rekultywacji obejmuje prace już po zakończeniu wydobywania, przewiduje się utworzenie oczka wodnego (do 2050 r.). Prace realizowane są na koszt — Rigips Polska - Stawiany Sp. z o.o. Szarbków 28-400 Pińczów.

Ad.3. Pawłowice — rekultywacja terenu po piaskowni (leśny kierunek rekultywacji). Koszty realizacji prac poniesie prywatny właściciel byłej piaskowni.

Ad.4. Złoże Pińczów — realizacja projektu sukcesywnej rekultywacji złoża wapieni. Aktualnie złożo jest rekultywowane, część wyrobiska zastała zniwelowana i zalesiona. Prace prowadzone są na koszt własny Pińczowskich Zakładów Kamienia Budowlanego.

4.6. Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Głównymi źródłami emisji hałasu do środowiska na obszarze powiatu pińczowskiego są obiekty przemysłowe, ruch drogowy.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody lub ziemi formy energii, takie jak hałas lub wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie zagrożeniom dla klimatu akustycznego polegać będzie na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje możliwość ustanowienia stref ograniczonego użytkowania lub rozwiązań kompensujących negatywne oddziaływanie

Dla osiągnięcia poprawy klimatu akustycznego i zmniejszenia skali narażenia mieszkańców powiatu pińczowskiego na ponadnormatywny poziom hałasu, podjęte działania muszą być przedmiotem polityki długofalowej oraz związanymi z nią programami naprawczymi. Oprócz działań o charakterze ciągłym niezbędna też będzie realizacja zadań doraźnych i w krótszych horyzontach czasowych.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono **cel ekologiczny**:

Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem

Dla osiągnięcia wyznaczonego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona przed hałasem komunikacyjnym.
- Ochrona przed hałasem przemysłowym.

Główne problemy wynikające z diagnozy stanu:

1. **Niekorzystne trendy rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy.** Znaczny wzrost ruchu pojazdów, w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych, nie zawsze sprawnych technicznie, powoduje poszerzenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas. Na obszarach zagrożonych należy obligować inwestorów do wypełniania zobowiązań dotyczących eliminacji uciążliwości poprzez realizację infrastruktury przeciwhałasowej. Dotyczyć to będzie przede wszystkim dróg i ulic objętych modernizacją lub rozbudową.
2. **Działalność zakładów produkcyjnych.** Mniejszy problem stanowi działalność zakładów produkcyjnych, które w ramach modernizacji lub zmiany profilu produkcyjnego ograniczają uciążliwość dla środowiska.

Zadania ekologiczne:

- Rozbudowa systemu monitorowania hałasu drogowego.
- Wyznaczenie obszarów zagrożonych hałasem w celu podjęcia działań poprawiających klimat akustyczny w pierwszej kolejności.
- Izolowanie budynków (np. wymiana okien) — sukcesywnie w obszarach zagrożonych hałasem.
- Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów szczególnie zagrożonych hałasem — dla zadań do realizacji do 2015 roku.
- Stosowanie rozwiązań techniczno-organizacyjnych ograniczających hałas u jego źródła.
- Zabezpieczenie terenów pod realizację przyszłych inwestycji drogowych umożliwiających ograniczenie uciążliwego ruchu całodobowego pojazdów ciężarowych (przełożenie trasy drogi krajowej nr 78 związane z jej modernizacją do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego, a docelowo drogi ekspresowej),
- Przeciwdziałanie obudowie dróg ruchu tranzytowego zabudową mieszkaniową.
- Kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza zlokalizowanych w pobliżu obszarów zamieszkałych lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie.
- Utworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej lub innych form ochronnych wokół obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska pod względem hałasu
- Wyznaczanie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu i usług a terenami zabudowy mieszkaniowej,

4.7. Ochrona walorów przyrodniczych

Ochrona przyrody ma na celu:

- utrzymywanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego,

- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Ustawa o ochronie przyrody określa postępowanie, które powinno zapewnić realizację celów ustawy poprzez zadania:

- uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego,
- obejmowanie zasobów przyrody i jej składników formami ochrony przewidywanymi ustawą lub przepisami szczególnymi,
- opracowywanie i wykonywanie planów ochrony określonych w ustawie obszarów objętych ochroną oraz programów ochrony gatunków i ich siedlisk.

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju. Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody określono *cel ekologiczny*:

Zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu pińczowskiego

Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenie powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własność Skarbu Państwa

Dla osiągnięcia postawionego celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych.
- Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.
- Ochrona lasów.

4.7.1. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt oraz rozwój systemu obszarów chronionych

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony przyrody:

1. **Zanik cennych przyrodniczo siedlisk podmokłych.** W wyniku nieprzemyślanych zmian stosunków wodnych (regulacja rzek, melioracje odwadniające, osuszenie starorzeczy, oczek wodnych i terenów podmokłych) następuje stopniowe osuszanie i zanik ekosystemów hydrogenicznym odznaczających się bardzo wysokim stopniem bioróżnorodności (szczególnie zagrożone są lasy bagienne i zarośla łąkowe występujące w dolinach rzecznych). Dodatkowym

czynnikiem przyspieszającym to zjawisko (zwłaszcza zanik torfowisk niskich) jest zaniechanie wykaszania i wypasu.

2. **Powstawanie barier ekologicznych.** Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego zakłócają bariery, które przegradzają korytarze ekologiczne i wywołują brak łączności przestrzennej pomiędzy obszarami węzłowymi. Utrudnia to przepływ materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy węzłami, co z kolei skutkuje zakłóceniem równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia sprawności funkcjonowania całego systemu przyrodniczego. Najczęściej występującymi barierami są liniowe elementy infrastruktury technicznej i zwarta zabudowa.

Zadania ekologiczne:

- Ochrona i renaturalizacja korytarzy i ciągów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych;
- Wyeliminowanie jednostronnych melioracji odwadniających, które zaburzają stosunki wodne;
- Ochrona istniejących i wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych, zapobiegających przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń;
- Utworzenie nowych form ochrony przyrody (propozycje Zespołu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych oraz gmin Michałów i Złota):
 - 9 rezerwatów przyrody: Gacki (gm. Pińczów), Wola Zagojska (gm. Pińczów), Umianowice (gm. Kije), Chwałowice (gm. Kije), Góra Sobótczana (gm. Kije) i Góra Zawiennica (gm. Złota), wąwozy lessowe w Woli Chrobberskiej (gm. Złota), stoki Łysej Góry na północ od Woli Chrobberskiej (gm. Złota), Ostra Góra (gm. Pińczów);
 - 7 użytków ekologicznych — odsłonięcie margli i gipsów w przekopie drogi Zagość — Winiary (gm. Pińczów), Włochy (gm. Pińczów), wąwozy lessowe w pobliżu wsi Góry (gm. Michałów), kompleks łąk w dolinie Mierzawy pomiędzy miejscowościami Michałów, Pawłowice, Jelcza Mała i Zagajówek; stoki Wielkiej Góry na wschód od Woli Chrobberskiej (gm. Złota), zbocze koło Odrzywołu (gm. Złota), stanowisko lilii złotogłów i konwalii majowej w pobliżu wsi Chroberz (gm. Złota);
 - 1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego: stok w Pełczyskach (gm. Złota);
 - 3 pomników przyrody: skałki k. Chrabkowa (gm. Pińczów) i nieczynny kamieniołom na Garbie Pińczowskim (gm. Pińczów), stanowisko kwitnącego bluszczu pospolitego w leśnictwie Rudawa (gm. Złota);
- Wdrożenie I schematu oraz II etapu II schematu programów rolno-środowiskowych, które staną się w przyszłości głównym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej;
- Zagospodarowanie terenów sportowo- rekreacyjnych nad zbiornikiem retencyjnym w Pińczowie;
- Rozwój prac inwentaryzacyjno-badawczych w zakresie rozpoznania walorów przyrodniczych powiatu;

- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu;
- Odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska i kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do miejscowych warunków i inicjatyw;
- Wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystyki pieszej, przystosowanych dla turystyki rowerowej oraz narciarstwa biegowego (w tym ścieżek dydaktycznych); przygotowanie ścieżek rowerowych w gminach, np., gmina Pińczów oraz gmina Złota
- Rozbudowa infrastruktury technicznej i turystycznej służącej ochronie przyrody na styku z turystyką; rozwój zaplecza turystycznego (np., hale sportowe, obiekty rekreacyjne itp.)
- Zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do dalszego rozwoju agroturystyki we wszystkich wsiach, w których istnieją możliwości oraz zainteresowanie miejscowej ludności;
- Zorganizowanie punktów informacji turystycznej.

Z powiatu pińczowskiego cała dolina Nidy wraz z przyległymi do niej terenami została włączona do projektu polskiej części sieci NATURA 2000. Teren ten wszedł w skład dwóch obszarów, których granice w przeważającej części się pokrywają. Są to: „**Ostoja Nidziańska**” (SOO) oraz „**Dolina Nidy**” (OSO).

Ochrona bioróżnorodności w ramach sieci NATURA 2000 ma być realizowana na zasadach zrównoważonego rozwoju, dlatego też na wyznaczonych obszarach nie przewiduje się wprowadzenia ochrony ścisłej. Generalnie należy stwierdzić, że użytkowanie ziemi na tych obszarach nie może doprowadzić do zaniku siedliska lub gatunku (ze względu, na który obszar został włączony do sieci), pomniejszenia areалу jego występowania lub do zmniejszenia liczebności tego gatunku.

Ochrona bioróżnorodności na tych obszarach będzie realizowana na podstawie planów ochrony, które wskażą kierunki i metody gospodarowania na tym terenie. Będą one zawierać np.: wytyczne dotyczące zachowania lub przywrócenia ekstensywnych metod gospodarowania na obszarach rolniczych lub respektowania zasad ekologicznej gospodarki leśnej. Ich ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzania lasów itp.

Na terenie powiatu istnieje szereg miejsc i obiektów godnych objęcia prawną ochroną przyrody. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (art. 34) Rady Gmin mogą objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody. Zgodnie z danymi uzyskanymi w Zarządzie Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych oraz na podstawie ankiet rozesłanych do gmin na terenie powiatu planowane jest utworzenie: 10 rezerwatów przyrody, 4 użytków ekologicznych, 2 stanowisk dokumentacyjnych, 1 zespołu przyrodniczo-krajobrazowego oraz 3 pomników przyrody.

Istotnym kierunkiem działań sprzyjającym zachowaniu bioróżnorodności na obszarze powiatu będzie ochrona obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną prawną, ale ważnych z punktu widzenia zapewnienia spójności systemu przyrodniczego. Do takich obszarów należą przede wszystkim doliny rzeczne pełniące funkcję korytarzy ekologicznych. Należy przy tym zwrócić uwagę na likwidację lub minimalizowanie negatywnego działania barier ekologicznych, które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie tego systemu. Chronione powinny być także tereny zieleni, drzewostan parkowy oraz zadrzewienia i zakrzewienia (szczególnie wzdłuż cieków wodnych).

Ważnym działaniem w zakresie ochrony przyrody będzie renaturalizacja zdegradowanych ekosystemów, które utraciły równowagę przyrodniczą. Dotyczyć to będzie w pierwszym rzędzie wyeliminowania jednostronnych melioracji odwadniających. Na skutek nadmiernego przesuszenia części obszarów podmokłych, które były ważnymi ostojami ptactwa, utraciły one swoje funkcje ekologiczne i zanikły.

W związku z powyższym na Ponidziu planuje się realizację kompleksowego programu „Renaturalizacja doliny rzeki Nidy” (jednostką koordynującą jego wdrażanie jest Fundacja na rzecz Zintegrowanego Rozwoju Regionu Świętokrzyskiego „Bóbr”). Głównym jego celem będzie przywrócenie stabilnego reżimu hydrologicznego całej rzeki oraz odtworzenie jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych na uregulowanym odcinku.

Etap I tego przedsięwzięcia przewidziano na lata 2004-2006, jednak jego realizacja przesunięta jest na lata następne. Przewiduje się realizację szeregu zadań szczegółowych, w tym m.in.:

- wydłużenie istniejącego koryta rzeki o ok. 25%;
- uaktywnienie starorzeczy i odtworzenie rozlewisk;
- wprowadzenie do koryta systemu budowli naturalnych dla wytworzenia warunków meandrowania w korycie głównym (pnie drzew, wyspy, deflektory);
- wykonanie zastawek piętrzących celem powstania naturalnych warunków do zatrzymywania wleczonego rumowiska oraz skierowania przepływu wody z koryta głównego do starorzeczy;
- otwarcie doliny celem zwiększenia retencji dolinowej przez częściową rozbiórkę wałów powodziowych na lewym brzegu.

Z kolei etap II tego programu (lata 2006–2009) dotyczy całej Nidy, aż do ujścia do Wisły. W ramach tego projektu przewiduje się realizację ok. 80 projektów szczegółowych. Wśród najważniejszych działań jakie zostaną podjęte należy wymienić: zlikwidowanie umocnień koryta i nasypów w poprzek doliny, zlikwidowanie zbędnych urządzeń osuszających i regulujących, usprawnienie infrastruktury melioracyjnej we wsiach sąsiadujących z doliną oraz modyfikację układu komunikacyjnego i planów zagospodarowania przestrzennego. Istotnym zadaniem będzie przebudowa Zalewu Pińczowskiego obejmująca: oczyszczenie zbiornika, udrożnienie odpływu i przebudowę drogi.

Podstawowym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej na terenach cennych przyrodniczo będą wdrażane obecnie programy rolno-środowiskowe. Głównym ich celem jest: promocja tradycyjnych systemów produkcji rolniczej, przyjaznej środowisku, zachowanie bioróżnorodności siedlisk półnaturalnych i zasobów genetycznych oraz utrzymanie i odtworzenie elementów tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Zostanie to osiągnięte poprzez zawieranie 5-cio letnich, dobrowolnych umów z rolnikami, którzy we własnych gospodarstwach wprowadzą odpowiednie pakiety działań prośrodowiskowych. Na terenie powiatu pińczowskiego I etap wdrażania tych programów będzie dotyczył:

- całej gminy Pińczów;
- południowej i wschodniej części gminy Kije (sołectwa: Czechów, Gartatowice, Hajdaszek, Janów, Kliszów, Rębów, Samostrzałów, Stawiany, Lipnik, Umianowice, Żydłówek);
- wschodniej i południowej części gminy Michałów (sołectwa: Góry, Kołków, Michałów, Pawłowice, Polichno, Przeclawka, Sadkówka, Tomaszów, Tur Dolny);
- przeważającej części gminy Złota (sołectwa: Biskupice, Chroberz, Kostrzeszyn, Niegosławice, Nieprowice, Pełczyńska, Probołowice, Rudawa, Wojsławice, Wola Chrobberska, Złota, Żurawniki).

Docelowo programy te powinny objąć większość użytków rolnych.

Skuteczna ochrona różnorodności uzależniona jest również w znacznym stopniu od dokładnego rozpoznania zasobów przyrodniczych powiatu, a także od poziomu wiedzy społeczeństwa na ten temat. Dlatego niezwykle istotne jest opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej oraz przygotowanie odpowiednich programów edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody. Ważne jest także respektowanie w planach miejscowych i innych opracowaniach planistycznych ustaleń aktualnie opracowywanego „Planu ochrony Zespołu Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych”, opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych.

Obszary o dużych walorach przyrodniczych i podlegające prawnej ochronie przyrody mogą być szczególnie atrakcyjne dla turystów. W połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego mogą stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej. Turystyka w powiecie pińczowskim powinna spełniać rolę czynnika aktywizacji lokalnych społeczności oraz stać się instrumentem wspomagającym restrukturyzację wsi i rolnictwa, stymulując rozwój usług i handlu.

Ważną sprawą w aktywizacji turystyki jest zaangażowanie mieszkańców, zaś oferta turystyczna powinna kojarzyć miejscowe walory i potencjały (np.: krajobraz, zabytki, lokalne tradycje) z oczekiwaniami lokalnej społeczności.

Analizując trendy w turystyce, zauważa się w ostatnich latach odejście od masowych jej form, na rzecz bardziej zindywidualizowanych. Sprzyjać to powinno rozwijaniu alternatywnych źródeł dochodu, uzyskiwanych z agro- i ekoturystyki.

Stan zainwestowania w bazę turystyczną w powiecie pińczowskim, można uznać zaledwie za dostateczny. Znajduje się tutaj jeden pieszy szlak turystyczny (Pińczów — Busko — Wiślica), wyznaczono również jeden rowerowy (Jędrzejów — Kije — Szydłów), jeden samochodowy (Pińczów — Busko — Wiślica — Pińczów), trzy trasy autokarowe oraz jeden szlak wodny (Motkowice — Nowy Koryczyn).

W powiecie działa Stowarzyszenie Turystyczno-Agroturystyczne „Ponidzie” skupiające kilkanaście gospodarstw agroturystycznych, funkcjonują trzy obiekty noclegowe całoroczne w Krzyżanowicach i Pińczowie, okresowe - schronisko młodzieżowe w Chrobrzu, a także kilkanaście obiektów gastronomicznych — głównie w Pińczowie. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną stanowią dwa urządzone kąpieliska w Pińczowie i Gackach oraz Ośrodek sportów lotniczych i jazdy konnej w Pińczowie.

Nie mniej zauważa się niedobór urządzonej sieci parkingów, obiektów gastronomicznych i noclegowych oraz wyznaczonych szlaków turystyki pieszej i rowerowej — w sąsiedztwie ciekawych miejsc i obiektów mogących wzbudzić zainteresowanie turystów. Są to m.in.:

- malownicze starorzecza Nidy z bogactwem fauny i flory;
- liczne pozostałości prehistoryczne — kurhany: gm. Złota, Działoszyce, Kije, grodziska i osady: gm. Pińczów, Kije, Złota;
- Jędrzejowska Kolej Dojazdowa — gm. Kije, Pińczów, Złota;
- liczne kościoły i zespoły kościołów;
- szereg zespołów dworskich i zamkowych wraz z zabytkowymi parkami krajobrazowymi;
- zabytkowy układ urbanistyczny Pińczowa z I poł. XV w — XX w (od końca XVI wieku wraz z Nowym Miastem Mirowem);
- liczne pozostałości innych kultur i religii (bóżnice, zbory ariańskie);
- historyczne szlaki Kościuszki i Piłsudskiego;
- „Zamkowe Spotkania z Muzyką” w Pińczowie;
- Ogólnopolski Rajd Szlakami Kultury, Szlakami Cystersów — Ponidzie.

Udostępnienie turystyczne miejscowych walorów przyrodniczych i kulturowych wymaga rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej oraz zapewnienia odpowiedniej infrastruktury turystycznej, w tym wytyczenia tras turystycznych: pieszych i rowerowych na terenie całego powiatu pińczowskiego. Konieczne jest także wyeksponowanie wszystkich atrakcyjnych miejsc oraz doposażenie ich w „małą architekturę”.

Rozwojowi turystyki sprzyjać winny podjęte już działania inwestycyjno-organizacyjne jak m.in.:

- wytyczenie i zagospodarowanie pieszo-rowerowego szlaku turystycznego w Kijach;
- wytyczenie i zagospodarowanie szlaku rowerowego w Michałowie;
- Rewitalizacja zalewu w Pińczowie

Generalnie cały obszar powiatu pińczowskiego poddany jest różnym formom ochrony przyrody i niekontrolowany ruch turystyczny może powodować liczne zagrożenia środowiska będące wynikiem przekroczenia chłonności turystycznej. Dlatego też odpowiednia organizacja tego ruchu powinna być oparta o rygorystyczne respektowanie norm ochrony środowiska.

4.7.2. Główne założenia polityki leśnej

Powiat pińczowski, posiada znaczne potrzeby zalesieniowe. Według szacunków gmin przekazanych do „Wojewódzkiego programu zwiększenia lesistości na lata 2003–2020”, podaż ziemi do zalesienia w tych latach może wynieść 1243 ha.

Tabela 4.2. Szacunkowa powierzchnia gruntów do zalesienia zgłoszonych do „Programu ...” przez samorządy gmin (w ha).

Gmina	2004 (plan)	2005 - 2006	2007 - 2010	Razem
Pińczów ¹⁾	75	135	295	505
Działoszyce	15	10	50	75
Kije	27	30	30	87
Michałów	5	15	15	35
Złota	3	10	10	23
Razem powiat	125	200	400	725

¹⁾ ze względu na brak danych powierzchniowych (w ankiecie miasta gminy sprecyzowano tylko rozmieszczenie zalesień) przyjęto potrzeby zalesieniowe zgłoszone przez Starostwo.

Źródło: Dane uzyskane z ankiet wysłanych do gmin.

W polityce leśnej Samorządu Powiatowego celem strategicznym będzie:

Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa

Podstawowe zagrożenia i problemy w zakresie lesistości:

1. Wysokie zagrożenie pożarowe, któremu towarzyszy niedobór leśnych zbiorników retencyjnych,
2. Niski stopień naturalności lasów i zbyt uproszczona struktura siedliskowa – monokultury leśne,
3. Duże rozdrobnienie kompleksów leśnych w lasach niepaństwowych,
4. Niepełne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz nie realizowanie odnowień na gruntach przejściowo pozbawionych drzewostanów w tych lasach,
5. Kradzieże drzewa w lasach wszystkich kategorii własności,
6. Zaśmiecanie terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych i turystycznych,
7. Niewystarczająca ilość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów.

Zwiększenie zalesień oraz ochrona istniejących zasobów leśnych jest jednym z niezbędnych działań proekologicznych, warunkujących osiągnięcie celów ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwój komplementarnych dziedzin gospodarki, zwłaszcza turystyki i przemysłu drzewnego. Jak już wspomniano powiat pińczowski posiada wskaźnik lesistości 20%, co daje podstawy do rozwoju różnych form turystyki zwłaszcza agroturystyki, ekoturystyki oraz wypoczynku weekendowego i rekreacji w środowisku leśnym. Występują również przesłanki do dalszego rozwoju drobnego przemysłu drzewnego i przetwórstwa surowców leśnych, który musi być jednak skorelowany z funkcjami ekologicznymi i społecznymi lasów.

Lokalizacja zalesień powinna m.in. zapewniać: zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych, tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy większymi kompleksami leśnymi oraz połączenie ich z obszarami o funkcjach ekologicznych.

W odniesieniu do lasów istniejących szczególnie istotna będzie powszechna i ciągła ochrona lasów przed wyłączeniem z użytkowania leśnego (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne w planach miejscowych może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych). Konieczne jest także zapewnienie właściwej realizacji obowiązków Starosty w zakresie nadzoru nad lasami.

W polityce leśnej Samorządu Powiatowego celem strategicznym będzie:

Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami

Zadania ekologiczne:

- Stałe zwiększanie wskaźnika lesistości powiatu
- Usprawnienie funkcji koordynacyjnej w zakresie organizacji zalesień.
- Sporządzanie uproszczonych planów urządzenia lasów dla wsi,
- Ustalenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego terenów do zalesiania;
- Nadzór nad lasami prywatnymi, kontrola organizacji prac zalesieniowych,

Do najważniejszych obowiązków Starosty, wynikających z wymienionych ustaw, które rzutują na ochronę i kształtowanie zasobów leśnych powiatu należy zaliczyć:

- nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa (m.in. w przypadku braku uproszczonego planu urządzenia tych lasów lub niewielkiej ich powierzchni — do 10 ha, Starosta ustala zadania gospodarki leśnej w drodze decyzji wydanej w oparciu o inwentaryzację stanu tych lasów);
- koordynację całości spraw wynikających z realizacji ustawy o lasach

4.8. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska jest podstawowym aktem prawnym normującym zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z treścią zapisów ustawy, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych na poziomie nie przekraczającym dopuszczalnego, a w przypadku ich przekroczenia - na obniżeniu wartości tych pól przynajmniej do wartości dopuszczalnych.

Istotnym elementem prawnym mającym wpływ na kształtowanie zakresu i skali oddziaływania źródeł promieniowania elektromagnetycznego na środowisko jest procedura lokalizacji i realizacji inwestycji. W kompetencjach Starosty znajdują się inwestycje, dla których raport może być wymagany w procesie lokalizacji i budowy i należą do nich:

- stacje elektroenergetyczne lub linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,

Uwzględniając konieczność ochrony przed polami elektromagnetycznymi

określono *cel ekologiczny*:

Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych

Podstawowe problemy wynikające z diagnozy stanu zagrożenia promieniowaniem:

1. **Brak dokładnej inwentaryzacji** znaczących źródeł pól elektromagnetycznych jak i powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych, uniemożliwiający dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia uciążliwości;
2. **Zwiększona emisja promieniowania elektromagnetycznego** w wyniku: wzrostu zapotrzebowania na usługi radiokomunikacji, rozwoju systemów telefonii komórkowych oraz poprawy zasilania elektroenergetycznego;
3. **Konieczność weryfikacji dotychczasowych pomiarów** i wniosków z nich wynikających.

Zadania ekologiczne:

- Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Przedstawiona w ocenie stanu środowiska inwentaryzacja źródeł jest nie pełna. Szczególnie dotyczy to operatorów sieci komórkowych, gdzie tempo powstawania nowych obiektów jest znaczące.
- Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnień niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego wraz z ewentualnymi strefami II stopnia.
- Działania towarzyszące to stałe prowadzenie badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem.

4.9. Zagadnienia gospodarki odpadami

Gospodarowanie odpadami w Powiecie Pińczowskim, w tym stan aktualny i prognozowane zmiany stanowią treść odrębnego opracowania. Zagadnienie jest przedmiotem opracowania „**Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Pińczowskiego**”, który stanowi integralną część „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Pińczowskiego”.

Opracowano sprawozdanie z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami za okres lat 2004 – 2006. **Przedmiotowe sprawozdanie wykazało:**

1. Brak systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w większości gmin,
2. Brak systemu selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych.
3. Niska efektywność funkcjonujących systemów selektywnego zbierania odpadów,
4. Niski stopień pozyskania danych na temat gospodarki osadami ściekowymi,
5. Niski odsetek ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków,
6. Zbyt niski stopień świadomości ekologicznej mieszkańców,
7. Konieczność bezpiecznego usuwania azbestowych materiałów budowlanych (gł. pokrycia dachowe) z terenu powiatu – obecnie brak szczegółowej inwentaryzacji na części obszaru.

Podstawowym zadaniem, do zrealizowania w najbliższych czterech latach, jest uporządkowanie gospodarki odpadami w powiecie, zgodnie z rekomendacjami sprawozdania. W szczególności dotyczy to odpadów pochodzących z sektora komunalnego i gospodarczego oraz inwestycji związanych tworzeniem Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).

W Planie Gospodarki Odpadami na lata 2007 – 2010 odniesiono się do trzech zasadniczych strumieni odpadów, tj. odpadów z sektora komunalnego (w tym odpady niebezpieczne z tego strumienia) i gospodarczego oraz odpadów niebezpiecznych. W przedmiotowym Planie przedstawiono też perspektywę dla gospodarowania odpadami do roku 2019.

Uporządkowanie gospodarki odpadami jest działaniem warunkującym realizację celu podstawowego w przyjętym systemie gospodarki odpadami, jakim jest osiągnięcie obowiązujących standardów w gospodarce odpadami.

4.10. Edukacja ekologiczna

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa jest jednym z głównych czynników kształtowania rozwoju zrównoważonego. Będzie on osiągany w oparciu o **Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej (NSEE)** oraz **Narodowy Program Edukacji Ekologicznej (NPEE)**, wskazujący zadania edukacyjne oraz instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

Uwzględniając konieczność prowadzenia akcji edukacyjnej określono **cel ekologiczny:**
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie edukacji ekologicznej:

1. Stały niedobór środków finansowych na cele edukacyjne,
2. Zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa oraz brak konkretnych ofert edukacyjnych skierowanych do tej grupy wiekowej.

Zadania ekologiczne:

- Stworzenie i realizacja programu edukacji ekologicznej dla szkół.
- Utworzenie ośrodków edukacji ekologicznej.
- Utrzymanie i rozbudowa ścieżek ekologicznych, rowerowych i tras turystycznych.
- Organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska.
- Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego.
- Promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych powiatu pińczowskiego.

Ogólne zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu.

4.11. Poważne awarie przemysłowe

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska z roku 2001, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie oraz zagadnienia dotyczące współpracy międzynarodowej (w przypadku wystąpienia awarii transgranicznych). Dodatkowo wiele rozwiązań związanych z tym tematem zawartych jest w **ustawie o ochronie przeciwpożarowej** z dn. 24 sierpnia

1991 r. (z późniejszymi zmianami) i **ustawie o Państwowej Straży Pożarnej** z dn. 24 sierpnia 1991 r. (z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z art. 3 ust. 23 POŚ przez **poważną awarię** należy rozumieć: „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*”. Z kolei **poważna awaria przemysłowa** to: „*poważna awaria w zakładzie*” (art. 3, ust. 24 POŚ).

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej będącej w jego posiadaniu zostaje uznany za **zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii**. Istotnym źródłem zagrożenia oprócz awarii w zakładach przemysłowych może być również transport i przeładunek substancji niebezpiecznych.

W województwie funkcjonuje szereg jednostek stwarzających zagrożenie zaistnienia poważnej awarii przemysłowej.

W 2005 roku na terenie WIOŚ w Kielcach przeprowadził 15 kontroli mogących spowodować poważne awarie.

Na obszarze powiatu pińczowskiego w wykazie zakładów, które ze względu na ilość stosowanych substancji mogą stanowić przyczynę powstania poważnej awarii znalazł się Zakład Produkcyjny Przetwórstwo Owoców i Warzyw GOMAR w Pińczowie..

Obowiązki związane z ewentualnymi awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym taki zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z zapisami POŚ każdy zakład stwarzający takie ryzyko musi zostać zgłoszony do właściwych organów PSP. Zgłoszenie to musi zostać przekazane do wiadomości Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Prowadzona ewidencja zakładów powinna być systematycznie weryfikowana.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie poważnych awarii przemysłowych:

1. Brak odpowiednio przystosowanych dróg do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych.

4.12. Wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska

Jako wytyczne do prawidłowego opracowania gminnych programów ochrony środowiska należy uznać cele do 2015 roku i kierunki działań na lata 2008-2011 zawarte w niniejszym dokumencie, dopasowane do specyfiki gminy.

Zasady ogólne tworzenia gminnych programów ochrony środowiska wynikają z zapisów Prawa ochrony środowiska: „..... program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe”.

Korzystając z powiatowego programu ochrony środowiska zaleca się, aby zagadnienia omówione w nim ogólnie, a specyficzne i ważne dla danej gminy, zostały uszczegółowione w gminnym programie.

Gminny program ochrony środowiska, powinien być opracowywany we współpracy z wszystkimi instytucjami związanymi z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym, przedsiębiorstwami oddziałującymi na środowisko oraz społeczeństwem, które często jest reprezentowane przez pozarządowe organizacje ekologiczne.

Gminny program ochrony środowiska powinien uwzględniać zapisy zawarte w strategii rozwoju gminy i w gminnych dokumentach strategicznych w zakresie rozwoju gospodarczego poszczególnych branż (np. rozwój turystyki, rolnictwa, gospodarki, lecznictwa uzdrowiskowego, itp.) - jeżeli takie zostały opracowane. Ponadto gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z gminnym planem gospodarki odpadami, sporządzonym zgodnie z ustawą o odpadach i aktami wykonawczymi do niej oraz wszelkimi innymi programami sektorowymi, np. ochrony wód dla obszarów dorzeczy, bądź programami współpracy ponadlokalnej np. w zakresie rozwiązań dot. gospodarki wodno-ściekowej lub gospodarki odpadami.

Powiatowy program ochrony środowiska należy postrzegać jako pomoc w formułowaniu celów średniookresowych i kierunków działań w zakresie ochrony środowiska w skali gminy, z zachowaniem jego specyfiki. Lista działań priorytetowych przewidzianych do realizacji, ujęta w programie powiatowym wskazuje wprost, które przedsięwzięcia muszą zostać skonkretyzowane w programie gminnym.

Źródłami informacji wymaganymi przy sporządzaniu gminnych programów ochrony środowiska są:

- krajowe przepisy prawne
- programy rządowe
 - Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, projekt z grudnia 2006 r.
 - Kodeks dobrej praktyki rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, 2002 r.

- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z Aktualizacją załączników 1, 2, 3 i 4 do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stanowiących wykazy niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r., i 2015 r., Warszawa 2005.
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.
- programy wojewódzkie
 - Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, Kielce 2002,
 - Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, Kielce 2006,
 - Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2015
 - Stan środowiska w województwie świętokrzyskim,
 - Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku, Kielce 2006,
 - Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego. Synteza, Kielce 2006,
 - Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa dla Regionu objętego zasięgiem terytorialnym Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, Radom 2003.
- programy powiatowe
 - Strategia Rozwoju Powiatu Pińczowskiego.
- inne dokumenty strategiczne obejmujące swoim działaniem obszar poszczególnych gmin
 - Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000

Zarówno struktura, jak i szczegółowa zawartość programów gminnych leży w gestii gminy. Mając jednak na uwadze, że program ma być narzędziem pomocnym w pozyskiwaniu środków zewnętrznych musi spełniać wymagania określone prawem i powinien być zgodny z programami wyższego rzędu i polityką ekologiczną państwa.

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w dużej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony ludności. Podejmowane działania powinny być prowadzone

zgodnie z opracowanym uprzednio programem krótko- i długookresowym, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska w rejonie.

Programy gminne powinny się składać z zadań podzielonych na dwie części:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Zadania własne powinny być ujęte w programie z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja realizująca lub współrealizująca zadanie, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być ujęte w programie w takim stopniu szczegółowości, jaki jest możliwy do określenia i dostępny na terenie gminy. Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko przyrodnicze w szerokim rozumieniu, oraz przedstawiciele społeczeństwa. Przedstawiciele społeczeństwa to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) oraz ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.

Wytyczne wskazujące, które z zadań powinny być realizowane lub współrealizowane przez poszczególne gminy powiatu pińczowskiego przedstawiono w rozdziale 5. **Zadania przewidziane do realizacji przez poszczególne gminy oznaczono literą G.**